

TALOUSNEUVOSTO

13.6.2012

Kokousmuistio 6/2012

Aika 13.6.2012 klo 8.30–9.10

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Gustafsson Jukka
Ihalainen Lauri
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Niinistö Ville
Penttilä Risto E.J.
Pukkinen Mikko
Räsänen Päivi
Virkkunen Henna
Heinonen Olli-Pekka (at)
Kotilainen Markku (at)
Linna Sirkku (at)
Sailas Raimo (at)
Spolander Mikko (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.30 pahoitellen kokouksen alun viivästymistä hallituksen pitkäksi venyneen neuvottelun johdosta. Hän totesi kokouksen aiheena olevan kustannuskilpailukyyn sekä tulo- ja kustannuskehityksen seurannan. Kustannuskilpailukyyn mittaamisesta alustaa tutkimusjohtaja Markku Kotilainen Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta. Finanssineuvos Mikko Spolander valtiovarainministeriöstä esittelee Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan valmisteilla olevaan raporttia. Etlassa laadittu kilpailukykyä koskeva raportti oli toimitettu jäsenille etukäteen kokouskutsun mukana.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri pyysi pääjohtaja Liikasta kommentoimaan Euroopan ja erityisesti Espanjan viimeaikaista talouskehitystä keskuspankin näkökulmasta. Liikanen totesi muun muassa viestinnän merkityksen korostuvan epävarmassa tilanteessa. On myös tärkeää, että kaikki uudet päätökset perustuvat tarkkaan harkintaan ja perustellaan huolellisesti. Pääministeri totesi viikonloppuna tehtyjen päätösten pyrkivän olemaan ennakoivia ja suojaavan Espanjan pankkeja mahdollisilta kielteisiltä heijastusreaktioilta, joita Kreikan tulevat vaalit saattaisivat aiheuttaa.

Pääministeri totesi elokuun kokousta siirretyn aiempaa varhaisemmaksi. Kokouksessa on budjettiasioiden ohella tarkoitus palata kevään aikana käsiteltyihin keskeisiin teemoihin ja syventää keskustelua niistä jäseniltä pyydettyjen avauspuheenvuorojen pohjalta. Myöhemmin syksyllä on suunnitteilla neuvoston yhteinen ekskursion Ruotsiin, jon-

ka aikana kuullaan ruotsalaisia asiantuntijoita ja pohditaan Suomen ratkaisuja aina hyödyllisen maavertailun avulla.

2 Kustannuskilpailukyvyn mittaaminen ja kehitys

Markku Kotilainen esitteli sihteeristön Etlalta tilaaman kustannuskilpailukyvyn mittamista ja viimeaikaista kehitystä koskevan raportin pääkohtia (liite 1). Maiden kustannuskilpailukykyä on perinteisesti mitattu suhteellisilla *yksikkötyökustannuksilla*, jotka kuvaavat työvoimakustannusten kehitystä tuotettua yksikköä kohden. Mikäli työvoimakustannukset nousevat nopeammin kuin työn tuottavuus, hintoihin syntyy korotuspaineita, mikä puolestaan vaikeuttaa menestymistä vientimarkkinoilla.

Yksikkötyökustannukset kuvaavat yksinomaan työvoimapanokseen liittyvää kustannuspainetta, siitä huolimatta, että välituotepanoksista on tullut yhä tärkeämpi kilpailutekijä globalisoituvassa maailmassa. Kiristynyt kilpailu on ajanut yritykset etsimään kustannussäästöjä ulkoistamalla tuotantoa ja lisäämällä tuontipanosten käyttöä. Suomessa välituotepanosten käyttö on voimakkaasti lisääntynyt vertailumaihin nähden.

Etlan raportissa esitellään vaihtoehtoinen kustannuskilpailukyvyn mittari, *yksikkökustannukset*, joka ottaa huomioon työvoimakustannusten ohella myös välituotteiden hintakehityksen. Etlan mukaan uusi mittari kuvaa paremmin yritysten kannattavuutta ja palkanmaksuvaraa. Uusi mittari on myös vakaampi eikä reagoi niin voimakkaasti suhdannevaihteluihin kuin yksikkötyökustannukset. Se näyttäisi myös alustavien tulosten valossa selittävän paremmin viennin vaihtelua.

Uuden mittarin valossa Suomen teollisuuden viimeaikainen kustannuskilpailukyky on kehittynyt heikommin kuin tähän mennessä on arvioitu. Tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky on heikentynyt trendimäisesti noin 10 prosenttia viime vuosikymmenen aikana. Tärkein Suomen kustannuskilpailukykyä heikentävä tekijä tarkastelujaksolla on ollut euron vahvistuminen. Tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky suhteessa euroalueen maihin on säilynyt melko hyvänä.

3 Tulo- ja kustannuskehityksen seuranta

Valtioneuvoston kanslian asettama Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta (Tukuseto) koostuu muun muassa työmarkkinajärjestöjen, Suomen Pankin, Tilastokeskuksen, valtiovarainministeriön edustajista (Mikko Spolanderin esitysrunko, liite 2). Toimikunta tuottaa vuosittain kaksi ostovoiman ja kustannuskilpailukyvyn kehitystä koskevaa raporttia. Raporttien yksi keskeinen tehtävä on muodostaa yhteinen informaatioperusta työmarkkinaosapuolten palkkaneuvotteluille. Tukuseton sihteeristötehtävistä vastaa VM kansantalousosasto.

Tarkoituksena on ollut, että Tukuseton kesäkuun raportti esiteltäisiin säännönmukaisesti myös talousneuvostolle. Alkuvuoden taloustilastoja ja valtiovarainministeriön tuoretta ennustetta hyödyntävää kesäkuun raporttia ei kuitenkaan aikataulusyistä voida vielä esitellä kokonaisuudessaan. Raporttiin liittyvän selvitysosan teemoja ovat tällä kertaa vaihtosuhde ja tuottavuus.

Ulkomaan kaupan vaihtosuhde on 2000-luvulla heikentynyt tasaisesti sekä teollisuudessa että koko taloudessa. Palveluiden osalta vaihtosuhde on samaan aikaan säilynyt melko vakaana. Palveluiden osuuden kasvu ulkomaankaupassa saattaa jatkossa osaltaan toimia vaihtosuhdetta vakauttavana tekijänä. Nettokansantuotteeseen perustuva tarkastelu osoittaa, että vuosina 1995–2009 kokonaistuottavuuden kasvu on ollut mer-

kittävin elintasoja kohottava tekijä. Vaihtosuhte on samaan aikaan vaikuttanut nettokansantuotteeseen negatiivisesti.

Spolander totesi toimikunnan suhtautuvan positiivisesti ja mielenkiinnolla kustannuskilpailukyvyn ymmärtämistä ja mittaamista kehittäviin tutkimushankkeisiin. Kun otetaan huomioon toimikunnan työn osin eteenpäin katsova luonne, olisi kuitenkin tärkeää, että kehitettävien mittareiden vaatima aineisto olisi mahdollisimman nopeasti saatavilla. Etlan kehittämään mittarin laskemiseen liittyvä viive on tässä suhteessa toimikunnan kannalta ongelmallinen.

4 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Etlan selvitys tuo uutta ja tärkeää tietoa mm. työvoimakustannusten heijastusvaikutuksista muille toimialoille, välituotteiden yllättävänkin suuresta menoosuudesta eräillä toimialoilla sekä valuuttakurssin huomattavasta merkityksestä hintakilpailukyville.
- Yksi selvityksen keskeisiä havaintoja on, että kustannuskilpailukykyämme ei ole kehittynyt viime vuosina niin hyvin kuin on kuviteltu. Uuden mittaustavan tuottamaa informaatiota tulisi jatkossa käyttää vähintäänkin perinteisten mittarien rinnalla kilpailukyvyn seurannassa.
- Selvitys avaa mielenkiintoisia näkökulmia palkanmuodostuksen toimialoittaiseen "ankkurointiin" ja marssijärjestykseen. Tässä olisi otettava huomioon myös muiden toimialojen työvoimakustannusten välilliset vaikutukset, joita selvityksessä on ansiokkaasti tutkittu.
- Ongelma näyttäisi olevan, että varsinkin kansainvälisen vertailun edellyttämä aineisto saadaan käyttöön vasta viiveellä. Ennakoivien indikaattoreiden kehittäminen olisi käytännön ratkaisujen kannalta ensiarvoisen tärkeää.
- Valuuttakurssin kilpailukykyä heikentävä vaikutus lienee nyttemmin kääntynyt päinvastaiseksi euron heikennyttyä selvästi mm. suhteessa dollariin.
- Jatkossa olisi tärkeää pohtia myös miten julkinen sektori ja sen mahdollisuudet edistää kilpailukykyä saataisiin paremmin mukaan analyysiin. Myös konkreettisia politiikkasuositukset tulosten pohjalta olisivat tervetulleita.
- Selvityksen tulokset olisi hyvä ottaa tarkempaan jatkokäsittelyyn sekä Tukesetossa että ns. työmarkkinoiden johtoryhmässä.
- Vaihtosuhteen heikkenemisen taustalla on osittain raaka-aineiden hintojen kohoaminen, joka tulee jatkumaan samansuuntaisena.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston elokuun kokous pidetään tiistaina 21.8.2012 klo 8.00. Aiheena on "Työn tarjonta ja kilpailukyky sekä vuoden 2013 talousarvioesityksen linjaukset". Puheenjohtaja toivotti kaikille läsnäolijoille hyvää kesää ja päätti kokouksen klo 9.10.

Pekka Sinko
pääsihteeri